

Το λάωμα και πως να το αποφύγετε

Πολιτισμός / Λογοτεχνία - Φιλολογία

Μανώλης Δημελλάς

Ας πούμε πως είναι παραμύθι, από κείνα που δεν ακούγονται πια. Μα ακόμη κι αν υπήρχε κάποιος πρόθυμος να το εξιστορήσει, δε θα έβρισκε εύκαιρα αυτιά, ούτε και μάτια, που να χασομερήσουν πάνω στο γινάτι ετούτης της σχεδόν παράλογης ιστορίας!

Τα παλιά χρόνια, τότε που τα ζευγάρια γεννοβολούσαν αβέρτα παιδιά, οι φαμίλιες ήταν μεγάλες και το σπίτι, πουχωρούσαν παππούδες και γιαγιάδες, δεν έβρισκε ησυχία. Μα κείνες τις εποχές δε μετρούσαν τα παιδιά με το πάχος του πορτοφολιού, οι άνθρωποι ήξεραν πως ο Θεός είχε τρόπο να κάμει τα κουμάντα του, να μη ξεχάσει κανέναν.

Ειδικά τέτοιες μέρες του Δεκέμβρη, στην αναμονή των γιορτών, όλο και κάτι γινόταν μέσα στην κουζίνα και ξεκινούσε ένας μικροκαβγάς.

Ένα μικρομάλωμα, από κείνα που δεν κρατούν παρά μονάχα μια στιγμή, όμως ξεσηκώνουν φωνές και κάνουν τα ανθρώπινα πρόσωπα να μοιάζουν με δαιμονικά καλικάτσαράκια.

Βρισκόμαστε λοιπόν σε μια τέτοια κουζίνα, ένα χαμηλό τζάκι φορτωμένο κούτσουρα ζεσταίνει τους χοντρούς πέτρινους τοίχους, λίγο παραδίπλα ένα κοπάδι παιδιά παίζουν με τα παιγνίδια τους, κάποια από αυτά παρατηρούν, μάλλον ξεπατικώνουν τους μεγάλους.

Ο καβγάς δε θέλει πολύ για να ξεκινήσει, κάτι είπε η μάνα, κάτι παράκουσε η γιαγιά και κάτι δε κατάπια η νύφη και ξεκίνησαν να «στολίζουν» ο ένας τον άλλον. Ο παππούς μπήκε στη μέση και εκεί που πάλευε να κατεβάσει τους τόνους, είχε και περήφανα αυτιά, μάλλον τάκαμε χειρότερα. Στο τέλος ήταν όλοι τσακωμένοι μεταξύ τους κι όταν ένα από τα μεγαλύτερα παιδιά τρομαγμένο ρώτησε τι έχουν οι μεγάλοι; Πήρε απάντηση πως τους είχε πιάσει... «το λάωμα».

Το «λάωμα»; Μα τι είναι αυτό το «λάωμα», που έρχεται, σε πιάνει και τα γυρνά όλα ανάποδα;

Απαντήσεις δεν υπήρχαν, οι μεγάλοι έφυγαν τσακωμένοι, ενώ οι υπόλοιποι που έμειναν πίσω συνέχισαν να ψιθυρίζουν μια ακαταλαβίστικη γλώσσα με πολλά σύμφωνα.

Το μικρότερο από τα κορίτσια, ήταν δεν ήταν 5 χρονών, φαινόταν πως είχε κρατήσει τη σκηνή του καβγά βαθιά μέσα της, έδειχνε πιο σκεπτικό από τα υπόλοιπα παιδιά κι έτρεξε στο διπλανό δωμάτιο να κρυφτεί.

Οι μέρες πέρασαν κι όλο ερχόμασταν κοντύτερα στις γιορτές, ο καβγάς είχε ξεχαστεί, μα έτσι κάνουν οι οικογένειες καταπίνουν τις εντάσεις και προχωρούν στο επόμενο πανηγύρι.

Οι μεγάλοι ανέβαιναν προς τους γιορτινούς ρυθμούς, σκαλαμάτρευαν μέσα στην κουζίνα, που εξακολουθούσε να τους χωράει όλους κι ας ήταν μια σταλιά.

Και φτάνουμε στο πιο δροσερό σημείο του παραμυθιού μας, σε ένα πρωινό που η γιαγιά ήταν μοναχή της, όταν εκείνο το κοριτσάκι που, όπως είχαμε πει, με τον καβγά τρόμαξε πιο πολύ από όλα τα άλλα παιδιά. Αυτή λοιπόν το μικρό μπήκε στο δωμάτιο τυλιγμένο με ένα σεντόνι. Ίσα που φαίνονταν τα μάτια της, ενώ ακόμη και η μυτούλα της ήταν μισοσκεπασμένη.

Η γιαγιά το πήρε για παιγνίδι, όμως το παιδί έδειχνε πολύ σοβαρό, με επιμέλεια σκαρφάλωσε στον καναπέ και τυλίχτηκε ακόμη πιο πολύ.

Την πήρε με το καλό και το κοριτσάκι, που ήταν δεν ήταν 5 χρονών, είπε στη γιαγιά του πως δε θα αφήσει το λάωμα να την πάρει και να τη χαλάσει! Έτσι βρήκε το τρόπο να του κρυφτεί, για να μη τη βρει.

Η γιαγιά έσφιξε το παιδί στην αγκαλιά της και άρχισε να του λέει ένα σωρό ιστορίες για να πάψει να το φοβάται. Γιατί το λάωμα κάνει τη δουλειά του με όλους εκείνους που το τρέμουν και δε μπορούν να του αντισταθούν.

Το λάωμα και το ρήμα **λαώννω** προέρχεται από την λέξη λάβωμα και το ρήμα λαβώνω =τραυματίζω, πληγώνω. (Λεξικό του ιδιώματος της Νισύρου, του Σκανδαλίδη, υπάρχει παραπομπή όσον αφορά την Κάρπαθο, από το Λεξικό Μηνά).

Σύμφωνα με τον Ροδίτη φιλόλογο και επιστημονικό συνεργάτη της εφημερίδας «Ροδιακή» Αλέξανδρο Κατσάρα, η ετυμολογία της λέξης Λάωμα προέρχεται από το λαβώνω, τραυματίζω.

Όπως μας λέει ο κ. Κατσάρας: «η σημασία της λέξης δεν δηλώνει μόνο τον τραυματισμό αλλά και την ψυχική διάθεση που μπορεί να οδηγήσει σε κάτι τέτοιο. Είναι σύνηθες φαινόμενο τέτοιες σημασιολογικές εξελίξεις στις λέξεις, π.χ η λέξη άγχος βγαίνει από το ρήμα άγχω που σημαίνει πνίγω, σφίγγω. Άγχος δεν σημαίνει όμως μόνο τον πνιγμό ή το σφίξιμο αλλά και την ψυχική κατάσταση που με οδηγεί να «πνίγομαι».

Το λαβώνω έχει μέσα του την λέξη «λαβή» που σημαίνει «πιάνω κάποιον» καθώς η λέξη δημιουργήθηκε λόγω των τραυματισμών στην πάλη.

Μπορεί να θεωρηθεί λοιπόν πως με το λάωμα «πιάνει» «κυριεύει» κάποιον η ψυχική διαθεση να κάνει καυγά, να τραυματίσει κάποιον».

Το λάωμα, στο κυπριακό λεξιλόγιο, προέρχεται από το αρχ. «ηλεός» ή και από το αρχ. «αλάομαι», δηλαδή περιφέρομαι εδώ και εκεί, ευρίσκομαι σε απορία. Και σημαίνει τρέλα, επιληψία, σεληνιασμό. (από το «Ετυμολογικό λεξικό της ομιλουμένης κυπριακής διαλέκτου», του Κυριάκου Χατζιωάννου).

<http://bit.ly/38gfPuX>